

राष्ट्रीय बातम्या

संसदेत श्वेतपत्रिका

- अलीकडेच सरकारने संसदेत भारतीय अर्थव्यवस्थेवर श्वेतपत्रिका सादर केली.

पार्श्वभूमी:

- मोदी सरकारने 1 फेब्रुवारी 2024 रोजी केंद्रीय अंतरिम अर्थसंकल्पादरम्यान 'श्वेतपत्रिका' जारी करण्याचा आपला इरादा जाहीर केला.
- या दस्तऐवजाचा उद्देश काँग्रेसच्या नेतृत्वाखालील यूपीए सरकारच्या दहा वर्षांतील आर्थिक कामगिरीची भाजपच्या नेतृत्वाखालील एनडीए सरकारशी तुलना करण्याचा आहे.

श्वेतपत्रिकेची व्याख्या:

- श्वेतपत्रिका हे एक सरकारी प्रकाशन आहे जे नवीन धोरणे आणि कृत्ये प्रदर्शित करण्यासाठी, समर्थन आणि सार्वजनिक अभिप्राय मिळवण्यासाठी डिझाइन केलेले आहे.
- सामान्यतः, ते पांढऱ्या कव्हरमध्ये बांधलेले असते. या श्वेतपत्रिकेमध्ये भारत सरकारच्या आर्थिक धोरणांचे विश्लेषण करणे अपेक्षित आहे, ज्यात वित्तीय, आर्थिक, व्यापार आणि विनिमय दर धोरणे यांचा समावेश आहे.

प्रमुख दावे:

- यूपीएने दशकभरात एकेकाळी मजबूत अर्थव्यवस्थेचे व्यवस्थापन केले.
- दुर्लक्षित आर्थिक सुधारणांमुळे स्थूल आर्थिक अस्थिरता निर्माण झाली.
- 2008 नंतर, उच्च आर्थिक वाढीमुळे महागाई आणि वित्तीय तूट वाढली.
- अनुत्पादक कर्जांमुळे भांडवली खर्च कमी झाला आणि पायाभूत सुविधांकडे दुर्लक्ष झाले.
- एकूण खर्चाच्या टक्केवारी (व्याज देयके वगळून) भांडवली खर्च FY04 मधील 31% वरून FY14 मध्ये 16% पर्यंत निम्म्यावर आला (हे प्रमाण चालू वर्षात 28% आहे).
- यूपीएच्या कार्यकाळात आरोग्यावरील खर्चात अत्यल्प सुधारणा झाली.
- पोलिसी पॅरालिसिसमुळे 2012 पर्यंत संरक्षण सज्जतेचा तुटवडा निर्माण झाला.
- यूपीएचा कार्यकाळ घोटाळे आणि धोरणात्मक चुकांमुळे खराब झाला.

अमृत धरोहर उपक्रम: रामसर साइट्सवर समुदाय आणि संवर्धन मजबूत करणे

- केंद्राने 'अमृत धरोहर' क्षमता-निर्माण योजनेअंतर्गत प्रशिक्षणाचा चौथा टप्पा सुरू केला आहे.
- हा उपक्रम **भितरकनिका** राष्ट्रीय उद्यानाजवळ राहणाऱ्या लोकांसाठी आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- सहयोग:** या उपक्रमात पर्यटन मंत्रालय (MoT) अंतर्गत स्वायत्त संस्था IITM-भुवनेश्वर आणि पर्यावरण, वन आणि हवामान बदल मंत्रालय (MoEFCC) यांच्यातील सहकार्याचा समावेश आहे.
- उद्दिष्ट:** निसर्ग पर्यटन बळकट करण्यासाठी आणि पर्यायी उपजीविका प्रदान करण्यासाठी रामसर साइटच्या आसपास 60 स्थानिक समुदाय सदस्यांची क्षमता निर्माण करणे हे उद्दिष्ट आहे.
- प्रशिक्षण:** स्थानिक समुदाय सदस्यांना प्रशिक्षित केले जाईल आणि निसर्ग मार्गदर्शक म्हणून प्रमाणित केले जाईल.

बदल:

- ध्येय:** अमृत धरोहरचे ध्येय 'रामसर स्थळांच्या अद्वितीय संवर्धन मूल्यांना प्रोत्साहन देणे' हे आहे.

उद्देश

- रामसर साइट्सचे निरोगी आणि प्रभावीपणे व्यवस्थापित नेटवर्क राखणे हा उद्देश आहे:
- पाणी आणि अन्न सुरक्षा प्रदान करण्यासाठी
- पूर, दुष्काळ, चक्रीवादळ आणि इतर अत्यंत घटनांपासून लंडस्केप बफर करण्यासाठी
- स्थानिक रोजगार निर्माण करणे आणि उपजीविकेसाठी आधार देणे
- स्थानिक, राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय संवर्धन महत्त्व असलेल्या प्रजातींसाठी निवासस्थान प्रदान करणे
- कार्बन सिंक राखण्यासाठी आणि वाढविण्यासाठी
- समृद्ध सांस्कृतिक वारसा जतन आणि साजरा करण्यासाठी.

कृषी वनीकरण (GROW) पोर्टलसह पडीक जमिनीचे हरितकरण आणि पुनर्संचयन करणे

- अलीकडेच, NITI आयोगाने भारतभर पर्यावरण संवर्धन आणि शाश्वत जमीन वापरासाठी प्रयत्नांना चालना देण्याच्या उद्देशाने कृषी वनीकरण (GROW)

अहवाल आणि पोर्टलसह वेस्टलँडचे हरितकरण आणि पुनर्संचयित करणे सुरू केले.

अहवाल

- **अत्याधुनिक रिमोट सेन्सिंग आणि GIS तंत्रज्ञानाचा** वापर करते.
- सर्वसमावेशक राज्यवार आणि जिल्हावार विश्लेषण देते.
- ग्रीनिंग आणि रिस्टोरेशन प्रकल्पांमध्ये गुंतलेल्या सरकारी विभाग आणि उद्योगांसाठी महत्त्वपूर्ण अंतर्दृष्टी प्रदान करते.

पुढाकार विहंगावलोकन

- नीती आयोगाचे नेतृत्व.
- मूल्यमापनासाठी रिमोट सेन्सिंग आणि GIS तंत्रांचा वापर करते.
- राष्ट्रीय स्तरावरील प्राधान्यक्रमासाठी कृषी वनीकरण योग्यता निर्देशांक (ASI) सादर करतो.
- पडीक जमिनीचे उत्पादक कृषी वनीकरण झोनमध्ये रूपांतर करण्याच्या क्षमतेवर प्रकाश टाकतो.

वर्तमान स्थिती

- भारताच्या एकूण भौगोलिक क्षेत्रापैकी 8.65% कृषी वनीकरण व्यापते.
- अंदाजे 28.42 दशलक्ष हेक्टर क्षेत्र व्यापते.

GROW पोर्टल

- "ग्रीनिंग अँड रिस्टोरेशन ऑफ वेस्टलँड विथ अँग्रो फॉरिस्ट्री (GROW)-सुइटेबिलिटी मॅपिंग" पोर्टल 'भुवन' वर सुरू करण्यात आले.
- राज्य आणि जिल्हा-स्तरीय डेटावर सार्वत्रिक प्रवेश प्रदान करते.
- सरकारी संस्थांकडून कृषी वनीकरण उपक्रमांना चालना मिळण्याची अपेक्षा आहे.

महाराष्ट्र राज्य बातम्या

राष्ट्रीय उत्पादकता दिवस

- भारतात दरवर्षी 12 फेब्रुवारीला राष्ट्रीय उत्पादकता दिवस साजरा केला जातो.
- 1958 मध्ये देशातील उत्पादकता चेतना आणि संस्कृतीला प्रोत्साहन देण्यासाठी स्थापन करण्यात आलेली स्वायत्त संस्था, हे राष्ट्रीय उत्पादकता परिषदेचा (NPC) स्थापना दिवस म्हणून ओळखले जाते.
- हा दिवस आठवडाभर चालणाऱ्या राष्ट्रीय उत्पादकता सप्ताहाचा भाग म्हणून ओळखला जातो, जो 12 ते 18 फेब्रुवारी दरम्यान साजरा केला जातो.
- या वर्षीची थीम "आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स (AI)-आर्थिक वाढीसाठी उत्पादकता इंजिन" आहे.

- हे देशाची आर्थिक वाढ आणि उत्पादकता चालविण्यामध्ये AI ची महत्त्वपूर्ण भूमिका अधोरेखित करते.

बद्दल:

- ही तारीख आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटना (ILO) च्या स्थापनेच्या वर्धापन दिनानिमित्त आहे.
- पहिला NPD 1962 मध्ये साजरा करण्यात आला.

महाराष्ट्रात सायबर गुन्ह्यांमुळे लोकांचे दररोज 3 कोटी रुपयांचे नुकसान'

- महाराष्ट्रात सायबर क्राईम ही एक मोठी चिंतेची बाब बनली असून, नागरिकांना दररोज तब्बल 3 कोटी रुपयांचे नुकसान होत आहे.
- हे या बेकायदेशीर क्रियाकलापांच्या मोठ्या प्रभावावर प्रकाश टाकून वार्षिक अंदाजे रु. 1.095 अब्ज होते.
- नॅशनल क्राइम रेकॉर्ड ब्युरो (NCRB) च्या आकडेवारीवरून असे दिसून आले आहे की, महाराष्ट्रात 2022 मध्ये 8,249 सायबर गुन्ह्यांची प्रकरणे नोंदवली गेली, जी मागील वर्षी नोंदवलेल्या 5,562 घटनांपेक्षा 48% जास्त होती.
- 2019 पासून महाराष्ट्रात सायबर क्राइममध्ये गमावलेल्या एकूण 1,300 कोटी रुपयांपैकी केवळ 134 कोटी रुपये किंवा 10% परत मिळाले आहेत.

बद्दल:

- राज्यात नोंदवलेल्या सायबर गुन्ह्यांमध्ये पुढील गोष्टींचा समावेश आहे.
- आर्थिक फसवणूक: फिशिंग घोटाळे, ऑनलाइन गुंतवणूक फसवणूक, मोबाइल वॉलेट चोरी इ.
- माहिती उल्लंघन: वैयक्तिक किंवा आर्थिक माहितीवर अनधिकृत प्रवेश.
- मालवेअर अटॅक: व्हायरस, रॅन्समवेअर, स्पायवेअर इ.

मराठवाडा कृषी विद्यापीठाने सात नवीन पीक जाती विकसित केल्या आहेत

- परभणीस्थित वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषी विद्यापीठाने पिकांच्या सात नवीन जाती विकसित केल्या आहेत.
- नवीन जातींमध्ये पाच शेतातील पिके आणि दोन भाजीपाला पिकांचा समावेश आहे.

पाच शेतातील पिकांमध्ये हे समाविष्ट आहे:

1. अमेरिकन कापूस नॉन-बीटी वाण NH 677
2. परभणी चना-16 नावाची चिकूची जात
3. सोयाबीन वाण MAUS 731
4. ज्वारीची विविधता, परभणी शक्ती (PVK 1009)
5. ट्रॉम्बे लातूर ते TLT 10

भाज्यांच्या दोन प्रकार आहेत:

1. मिरचीचा एक नवीन प्रकार
2. टोमॅटो (पीबीएनटी 20)

ASI राज्यभरातील 7 मराठा लष्करी किल्ल्यांच्या संवर्धनासाठी काम करेल

- एसआयचे अतिरिक्त महासंचालक म्हणाले की, यावर्षी एसआयचे लक्ष्य महाराष्ट्रातील किल्ल्यांच्या देखभाल आणि संवर्धनावर असेल.
- 2024-25 या वर्षासाठी युनेस्कोच्या जागतिक वारसा टॅगसाठी महाराष्ट्रातील सात मराठा लष्करी किल्ल्यांच्या नामांकनानंतर हे विधान करण्यात आले.
- यंदाच्या नामांकनासाठी 12, 17 व्या शतकातील मराठा लष्करी भूदृश्ये म्हणून चिन्हांकित किल्ल्यांमध्ये हे होते.
- महाराष्ट्रातून शिवनेरी, लोहगड, रायगड, सुवर्णदुर्ग, पन्हाळा, विजयदुर्ग आणि सिंधुदुर्ग किल्ले नामांकित आहेत.

विज्ञानातील महिला आणि मुलींचा आंतरराष्ट्रीय दिवस

- विज्ञानातील महिला आणि मुलींचा आंतरराष्ट्रीय दिवस (IDWGS), दरवर्षी 11 फेब्रुवारी रोजी साजरा केला जातो
- विज्ञान आणि तंत्रज्ञानामध्ये महिला आणि मुलींची महत्त्वाची भूमिका ओळखणे आणि या क्षेत्रात त्यांचा पूर्ण आणि समान प्रवेश आणि सहभाग वाढवणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे.
- या वर्षीची थीम, "विज्ञानातील लैंगिक अंतर बंद करणे: गतिमान कृती", महिला आणि मुलींना STEM करिअरचा पाठपुरावा आणि भरभराट होण्यापासून रोखणारे अडथळे दूर करण्याची तातडीची गरज अधोरेखित करते.

बद्दल:

- 22 डिसेंबर 2015 रोजी, सर्वसाधारण सभेने ठराव A/RES/70/212 द्वारे विज्ञान आणि तंत्रज्ञानामध्ये महिला आणि मुलींची महत्त्वपूर्ण भूमिका ओळखण्यासाठी वार्षिक आंतरराष्ट्रीय दिवस स्थापन करण्याचा निर्णय घेतला.

जलयुक्त शिवार योजनेत राज्यातील 24,000 गावे समाविष्ट होणार आहेत

- जलयुक्त शिवार 2.0 योजनेअंतर्गत भूजल पातळी पुनर्भरण आणि पाण्याची बचत करण्यासाठी महाराष्ट्रातील 24,000 हून अधिक गावांना लक्ष्य करण्याचे राज्य सरकारचे उद्दिष्ट आहे.

बद्दल:

- स्थानिक रहिवाशांना पिण्यासाठी आणि शेतीसाठी पाणी उपलब्ध व्हावे यासाठी सरकारने 2022 मध्ये जलयुक्त शिवार 2.0 ची सुरुवात केली.
- योजनेच्या पहिल्या टप्प्यात, सरकारने राज्यातील 22,000 गावांमध्ये जलसंधारणाच्या उपाययोजना केल्या, ज्यामुळे 1.5 टीएमसी पाण्याची बचत झाली.

महाराष्ट्रातील हवामान संवेदनक्षम प्रकल्पासाठी ₹4,000 कोटी मंजूर

- राज्य पाटबंधारे विभाग आणि मुख्यमंत्र्यांच्या नेतृत्वाखालील महाराष्ट्र इन्स्टिट्यूट फॉर ट्रान्सफॉर्मेशन (मित्रा) यांनी महाराष्ट्र हवामान लवचिक विकास प्रकल्प (MCRDP) प्रस्तावित केला आहे.

बद्दल:

- कोल्हापूर आणि सांगली जिल्ह्यातील पूरसंबंधित चिंता आणि पुराचे पाणी राज्यातील दुष्काळी भागात वळवण्याची योजना सोडवणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे.
- जागतिक बँकेने MCRDP साठी 4,000 कोटी रुपये मंजूर केले आहेत, त्यापैकी 30% निधी राज्य सरकारने सामायिक करणे आवश्यक आहे.

MAFSU चे प्रस्तावित वन्यजीव वन हेल्थ सेंटर हे भारतातील पहिले असेल

- महाराष्ट्र पशू व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ (MAFSU), नागपूरने वन्यजीव वन आरोग्य केंद्राचा प्रस्ताव राज्य सरकारकडे सादर केला आहे.
- गोरेवाडा येथील सध्याच्या वन्यजीव संशोधन आणि प्रशिक्षण केंद्राचा (WRTC) हा विस्तार असेल.
- ₹30 कोटींचा हा प्रकल्प देशातील वन्यजीव आरोग्यासाठी समर्पित असलेली एकमेव संस्था असेल.

भारतातील राष्ट्रीय महिला दिन

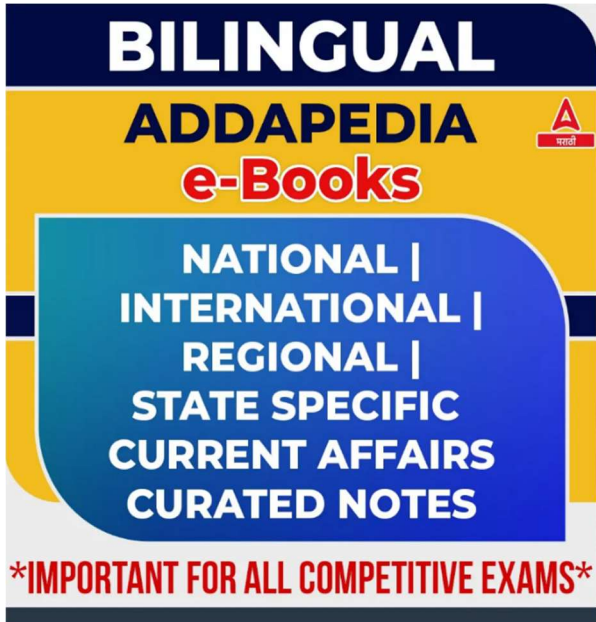
- भारतात, 13 फेब्रुवारी रोजी सरोजिनी नायडू यांची जयंती, एका स्त्रीच्या सन्मानार्थ राष्ट्रीय महिला दिन

म्हणून चिन्हांकित केली जाते ज्यांनी आयुष्यभर स्त्री सक्षमीकरणाच्या भावनेचे प्रतिनिधित्व केले आणि समानतेचे समर्थन केले.

- त्या एक प्रमुख स्वातंत्र्यसैनिक आणि कवयित्री होत्या ज्यांना "नाइटिंगेल ऑफ इंडिया" म्हणून ओळखले जाते.

खालील कारणांमुळे हा दिवस राष्ट्रीय स्तरावर साजरा करण्यात येतो:

1. विविध क्षेत्रात महिलांचे महत्त्वपूर्ण योगदान ओळखणे.
2. राष्ट्राच्या प्रगतीला आकार देण्यासाठी त्यांची महत्त्वपूर्ण भूमिका अधोरेखित करणे.
3. लिंग असमानता आणि भारतातील महिलांना भेडसावणाऱ्या आव्हानांबद्दल जागरूकता वाढवणे.

जागतिक रेडिओ दिवस

- 13 फेब्रुवारी 2024, UNESCO द्वारे स्थापित 12 वा वार्षिक जागतिक रेडिओ दिवस साजरा केला जातो.
- जागतिक रेडिओ दिन 2024 ची थीम 'रेडिओ: एक शतक माहिती देणारा, मनोरंजन करणारा आणि शिक्षण देणारा.
- या वर्षाचा उत्सव रेडिओच्या मागील 100 वर्षांच्या उल्लेखनीय प्रवासाचे, त्याची वर्तमान प्रासंगिकता आणि त्याचे आशादायक भविष्य याचे प्रतिबिंब करतो.

बद्दल:

- 2011 मध्ये, संयुक्त राष्ट्र शैक्षणिक, वैज्ञानिक आणि सांस्कृतिक संघटना (UNESCO) च्या सदस्य राष्ट्रांनी 13 फेब्रुवारी हा जागतिक रेडिओ दिवस घोषित केला.

- त्यानंतर 2013 मध्ये संयुक्त राष्ट्र महासभेने याला आंतरराष्ट्रीय कार्यक्रम म्हणून स्वीकारले.
- रेडिओ हे जागतिक स्तरावर सर्वाधिक वापरले जाणारे माध्यम प्लॅटफॉर्म राहिले आहे, जे कोट्यवधी लोकांपर्यंत पोहोचते, विशेषतः दुर्गम भागात आणि मर्यादित इंटरनेट प्रवेश असलेल्या लोकांपर्यंत.

मुंबई-पुणे एक्सप्रेस वेला MTHL कनेक्शन लवकरच सुरू होणार आहे

- मुंबई ट्रान्स हार्बर लिंक (MTHL) ला मुंबई-पुणे एक्सप्रेस वेशी जोडणाऱ्या महत्त्वपूर्ण कनेक्टरचे बांधकाम सुरू होणार आहे.
- प्रकल्पाची अंदाजे किंमत ₹ 1,000 कोटी आहे
- हा प्रकल्प मुंबई आणि पुणे दरम्यानच्या प्रवासात क्रांती घडवून आणण्याचे वचन देतो, ज्याचे अनेक फायदे आहेत:

कमी प्रवास वेळ:

- सायन-पनवेल महामार्ग आणि वाशी टोल प्लाझा यांसारख्या गजबजलेल्या भागांना बायपास करून, दक्षिण मुंबई आणि पुणे दरम्यानच्या प्रवासाचा वेळ सुमारे एक तास कमी करण्याचे या कनेक्शनचे उद्दिष्ट आहे.

वाढलेली कनेक्टिव्हिटी:

- या प्रकल्पात दोन सहा पदरी उन्नत रस्त्यांचा समावेश आहे, एक चिल्ले-गव्हाण फाटा आणि दुसरा पळस्पेला मुंबई-पुणे द्रुतगती मार्गाला जोडणारा.
- यामुळे मुंबई आणि नवी मुंबई दरम्यान अखंड कनेक्शन निर्माण होते, MTHL आणि वरळीला जोडण्याच्या भविष्यातील योजनांमुळे आणखी वाढ होते.

संजय गांधी राष्ट्रीय उद्यानातील टायगर सफारी नूतनीकरणानंतर पुन्हा गर्जना करत आहे

- मुंबईतील बोरिवली नॅशनल पार्क म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या संजय गांधी नॅशनल पार्क (SGNP) मध्ये 2024 च्या सुरुवातीला नूतनीकरणानंतर पुन्हा सुरू झाल्यापासून टायगर सफारीला भेट देणाऱ्यांमध्ये वाढ झाली आहे.
- उद्यानात पर्यटकांमध्ये लक्षणीय वाढ झाली आहे, दररोज अंदाजे 5,000 लोक राष्ट्रीय उद्यानाला भेट देतात आणि दररोज सरासरी 3,000 लोक सफारी मध्ये भाग घेतात.
- या उद्यानात आता सुधारित तटबंदी, सुधारित पायाभूत सुविधा आणि वाढीव सुरक्षा उपाय आहेत, ज्यामुळे

भव्य वाघांचे कल्याण सुनिश्चित करून पर्यटकांना रोमांचकारी आणि माहितीपूर्ण अनुभव मिळतो.

शहर, मुंबई आणि पुणे दरम्यान प्रवास वेळ कमी करण्यासाठी शिळ फाटा उड्डाणपूल

- शिळ फाटा फ्लायओव्हर, अधिकृतपणे शिळफाटा जंक्शन फ्लायओव्हर म्हणून ओळखला जातो, ज्याचा उद्देश ठाणे, मुंबई आणि पुणे दरम्यानचा प्रवास वेळ लक्षणीयरीत्या कमी करणे आहे.
- कल्याण, महाराष्ट्रातील राष्ट्रीय महामार्ग 48 (NH-48) वर स्थित, हा उड्डाणपूल गर्दी आणि विलंबासाठी ओळखल्या जाणाऱ्या कुख्यात रहदारीचा अडथळा दूर करतो.

महत्वाची वैशिष्ट्ये:

- दुहेरी कॅरेजवे: प्रत्येक हाताला तीन लेन आहेत, एक पनवेलकडे जाणाऱ्या वाहतुकीसाठी आणि दुसरी ठाणे-जाणाऱ्या वाहतुकीसाठी.
- लांबी आणि रुंदी: 739.5 मीटर लांब आणि 24 मीटर रुंद, 300-मीटर व्हायाडक्टसह.
- खर्च: अंदाजे 45.68 कोटी रुपये.

महाराष्ट्रातील साखर उद्योगात खासगी साखर कारखान्यांनी सहकारी संस्थांना मागे टाकले आहे

- महाराष्ट्रात, साखर उत्पादन आणि कार्यक्षमतेच्या बाबतीत खाजगी साखर कारखान्यांनी सहकारी संस्थांना मागे टाकल्याने साखर उद्योगाच्या परिदृश्यात लक्षणीय बदल झाला आहे.
- या ट्रेडमध्ये अनेक घटक योगदान देतात:

गुंतवणूक आणि आधुनिकीकरण:

- खाजगी कारखान्यात आधुनिक तंत्रज्ञान आणि पायाभूत सुविधांमध्ये मोठ्या प्रमाणात गुंतवणूक केली आहे, ज्यामुळे सहकारी संस्थांच्या तुलनेत उच्च कार्यक्षमता आणि क्षमता वाढली आहे.

व्यावसायिक व्यवस्थापन:

- खाजगी कारखान्यात साखर उद्योगातील तज्ञ असलेले व्यावसायिक व्यवस्थापन संघ असतात, ज्यामुळे निर्णय घेणे आणि आर्थिक व्यवस्थापन चांगले होते.

कार्यक्षमतेवर लक्ष केंद्रित करा:

- खाजगी कारखाने परिचालन कार्यक्षमतेला प्राधान्य देतात, खर्च कमी करतात आणि नफा वाढवतात.

सरकारी धोरणे:

- अलीकडील सरकारी धोरणे खाजगी खेळाडूसाठी अधिक अनुकूल आहेत, ज्यामुळे त्यांना कर्ज आणि इतर प्रोत्साहने सहज उपलब्ध झाली आहेत.

कांदा उत्पादक शेतकऱ्यांच्या समस्या दूर करण्यासाठी केंद्रीय पथक नाशिकला आले आहे

- कृषी आणि शेतकरी कल्याण विभागाच्या केंद्रीय पथकाने नुकतीच कांदा उत्पादक शेतकऱ्यांनी उपस्थित केलेल्या चिंता दूर करण्यासाठी नाशिक, महाराष्ट्राचा दौरा केला.
- लोकसभा निवडणुकीपूर्वी संभाव्य टंचाई आणि किमतीतील चढ-उतार टाळण्यासाठी या सक्रिय हालचालीचा उद्देश आहे.

शेतकऱ्यांची प्रमुख चिंता

- सरकारी धोरणांबद्दल असंतोष: यामध्ये NAFED आणि NCCF सारख्या संस्थांद्वारे निर्यात निर्बंध आणि खरेदी पद्धतींचा समावेश आहे.
- थेट भरपाईची मागणी: शेतकरी सध्याच्या खरेदी प्रक्रियेऐवजी थेट आर्थिक मदतीला प्राधान्य देतात.
- खरेदी केंद्रांबद्दल मर्यादित जागरूकता: अनेक शेतकऱ्यांना उपलब्ध समर्थन यंत्रणेबद्दल माहिती नसल्याची तक्रार आहे.

हिंदवी स्वराज्य महोत्सव 2024

- हिंदवी स्वराज्य महोत्सव 2024 हा 17 ते 19 फेब्रुवारी दरम्यान जुन्नर, पुणे, महाराष्ट्र येथे आयोजित तीन दिवसीय महोत्सव आहे.
- हा महोत्सव मराठा साम्राज्याचे संस्थापक छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या 394 व्या जयंती स्मरणार्थ आहे.
- हा महोत्सव विविध उपक्रमांद्वारे मराठी इतिहास आणि संस्कृतीचे दर्शन घडवतो:
- नाटके, लोकनृत्य, संगीत कार्यक्रम आणि कथाकथन सत्रे इतिहासाला जिवंत करतात.
- मराठा इतिहास, कलाकृती आणि लघुउद्योग दर्शविनाऱ्या प्रदर्शनांमध्ये सामील व्हा.
- ऐतिहासिक किल्ल्यांवर ट्रेक करा, वॉटर स्पोर्ट्समध्ये भाग घ्या आणि तारे निरीक्षनामध्ये व्यस्त रहा.
- शिवाजी महाराजांचे जीवन आणि वारसा याबद्दल चर्चा आणि कार्यशाळांना उपस्थित रहा.

राज्य 7,000 किलोमीटरचे रस्ते बांधणार

- मुख्यमंत्री ग्रामसडक योजनेतर्गत आणखी 7 हजार किमीचे रस्ते आणि पूल बांधण्याचा निर्णय राज्य मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत घेण्यात आला.
- मुख्यमंत्री ग्राम सडक योजनेच्या फेज-2 मध्ये 10,000 किमीचे रस्ते करण्याचे उद्दिष्ट आहे.
- कोणकोणत्या जिल्हांमध्ये 7 हजार किमीचे नवीन रस्ते बांधायचे हे ठरले आहे.

धरणांची पाणीपातळी 50 टक्क्यांवर

- धरणांमधील पाण्याची पातळी 50% पर्यंत घसरणे हे चिंतेचे कारण असू शकते, जे संभाव्य पाणी टंचाई दर्शवते.
- परिस्थितीची तीव्रता विविध घटकांवर अवलंबून असते, यासह:
- वेगवेगळ्या प्रदेशांच्या पाण्याच्या गरजा आणि पर्जन्यमानाचे स्वरूप वेगवेगळे असतात.
- नियमित पर्जन्यमान असलेल्या प्रदेशापेक्षा दुष्काळी भागातील 50% पातळी अधिक गंभीर असू शकते.
- धरणे पाणीपुरवठा, सिंचन, जलविद्युत निर्मिती आणि पूर नियंत्रण यासह विविध उद्देशांसाठी बांधली जातात.
- पूर नियंत्रण धरणापेक्षा पिण्याच्या पाण्याच्या साठ्याची खालची पातळी जास्त चिंताजनक आहे.

बद्दल:

- महाराष्ट्रात 2,994 लहान, मध्यम आणि मोठी धरणे असून त्यांची एकूण जिवंत साठवण क्षमता 40,485 दशलक्ष घनमीटर आहे.
- फेब्रुवारीच्या मध्यात या धरणांमधील एकूण साठा 20,472.63 दशलक्ष घनमीटर किंवा क्षमतेच्या 50.57% इतका होता, जो गेल्या वर्षीच्या 68.37% पेक्षा 18% कमी आहे.
- 2023 मध्ये पावसाळ्यात कोरड्या पडलेल्या पावसामुळे राज्यातील बहुतांश धरणांमध्ये पुरेशी आवक झाली नाही.

हायटेक मेगा प्रोजेक्ट्स ज्यांना थ्रस्ट सेक्टर म्हणून घोषित केले जाइल त्यांना प्रोत्साहन मिळेल

- महाराष्ट्रातील राज्य मंत्रिमंडळाने मागासलेल्या प्रदेशातील विकासाला चालना देण्यासाठी हायटेक मेगा प्रोजेक्ट्सची घोषणा केली आहे.
- प्रोत्साहनांमध्ये मुद्रांक शुल्क माफी, वीज शुल्क माफी आणि वीज बिल कपात यांचा समावेश आहे.

- मंत्रिमंडळाने भाडेपट्टीवरील मुद्रांक शुल्क माफीसह एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्रासाठी प्रोत्साहनांनाही मान्यता दिली आहे.

महाराष्ट्रात 6 नवीन नर्सिंग महाविद्यालयांना मंत्रिमंडळाने मान्यता दिली आहे

- मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत प्रत्येकी 100 विद्यार्थ्यांची प्रवेश क्षमता असलेली सहा शासकीय नर्सिंग महाविद्यालये स्थापन करण्याचा निर्णय घेण्यात आला.
- ही महाविद्यालये जळगाव, लातूर, बारामती, सांगली (मिरज), नंदुरबार आणि गोंदिया येथील शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालयांशी संलग्न असतील.
- मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे यांच्या अध्यक्षतेखाली बैठक झाली आणि त्यांनी सांगितले की, राज्यात आणि देशात संसर्गजन्य रोगांचा प्रादुर्भाव लक्षात घेऊन सरकार पॅरामेडिकल अभ्यासक्रमात महत्त्वपूर्ण बदल करत आहे.

MTDC महिला दिनासाठी 50% सूट देणार आहे

- आंतरराष्ट्रीय महिला दिनानिमित्त, महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळाने (MTDC) महिला पर्यटकांनी MTDC हॉटेल्समध्ये ऑनलाइन पद्धतीने राहण्याची जागा आरक्षित केल्यास त्यांना 50% सूट देण्याचा निर्णय घेतला आहे.
- याशिवाय, MTDC गोंदिया जिल्ह्यातील विविध नवेगाव बांध, चंद्रपूर जिल्ह्यातील ताडोबा अभयारण्याच्या कोलारा गेटजवळील नालेश्वर, सहस्त्रकुंड आणि यवतमाळमधील टिपेश्वर येथे पर्यटकांसाठी निवासाच्या नवीन सुविधा उपलब्ध करून देणार आहे.

28 वर्षांनंतर नागपुरात राष्ट्रीय ब्रिज संमेलन होणार आहे

- नागपूर, "भारताची व्याघ्र राजधानी" 2024 मध्ये तब्बल 28 वर्षांनंतर प्रतिष्ठित राष्ट्रीय ब्रिज चॅम्पियनशिप आयोजित करण्यासाठी सज्ज आहे.
- हा कार्यक्रम या शहरासाठी महत्त्वपूर्ण पुनरागमन ठरतोय, कारण गेल्या वेळी या शहराने ही टुर्नामेंट 1996 मध्ये आयोजित केली होती.

बद्दल:

- 2022 मध्ये इटलीमध्ये झालेल्या जागतिक ब्रिज चॅम्पियनशिपमध्ये भारतासाठी रौप्य पदक जिंकणारे अनिल पाध्ये म्हणतात की हा खेळ मेंदूच्या विकासास मदत करतो आणि विशेषतः मुलांना गणितात सहजतेने मदत करतो.

- त्यांचा सहभाग डॉ. एन.पी. तोलानी शताब्दी महोत्सव अखिल भारतीय तोलानी ओपन राष्ट्रीय मास्टर्स ब्रिज चॅम्पियनशिप मध्येदेखील असेल.

महाराष्ट्राने नियमात सुधारणा केल्याने खासगी शाळा RTE कोट्याच्या कक्षेबाहेर जाऊ शकतात

- महाराष्ट्रातील खाजगी विनाअनुदानित शाळा, मुख्यतः इंग्रजी माध्यमांच्या, त्यांच्या 25% आरटीई कोट्याच्या प्रवेश शुल्काची परतफेड करण्यासाठी राज्य सरकारशी लढा देत आहेत.
- सरकारने शिक्षण नियमांमध्ये सुधारणा केली आहे, सरकारी किंवा अनुदानित संस्थांजवळील शाळांना RTE प्रवेशांमध्ये सहभागी होण्यापासून सूट दिली आहे, ज्यामुळे RTE प्रवेशांचे भविष्य आणि राज्य योजनांच्या परिणामकारकतेबद्दल चिंता निर्माण झाली आहे.

नाशिकमध्ये उन्हाळी कांदा लागवड 40 टक्क्यांनी घटली

- नाशिक, धुळे, जळगाव आणि नंदुरबारसह उत्तर महाराष्ट्रातील चार जिल्हांतील उन्हाळी कांद्याची लागवड कमी पावसामुळे 40 टक्क्यांनी घटली आहे.
- उत्पादन 35 लाख टनांपर्यंत घसरण्याचा अंदाज आहे.
- 2022-23 हंगामात नाशिक जिल्ह्यात उन्हाळी कांद्याची लागवड 2.21 लाख हेक्टर होती.

पीएम मोदी या महिन्यात महाराष्ट्रातील वाधवान बंदराचे भूमिपूजन करणार आहेत

- पीएम मोदी महाराष्ट्रातील वाधवान बंदराचे भूमिपूजन करतील अशी अपेक्षा आहे.
- पालघर जिल्ह्यात असलेले हे बंदर देशातील सर्वात खोल आराखड्यांपैकी एक आहे, ज्यामुळे ते महाराष्ट्राच्या सागरी व्यापार आणि अर्थव्यवस्थेसाठी एक संधाव्य गेम-चेंजर बनले आहे.
- पर्यावरणाच्या चिंतेमुळे प्रकल्पाला विलंब झाला आहे, परंतु सर्व आवश्यक परवानग्या मिळाल्या आहेत.

FDCM ने राम मंदिरासाठी लागणारे लाकूड लागवड केले आणि निवडले आहे

- राज्याचे वन व सांस्कृतिक मंत्री सुधीर मुनगंटीवार यांनी महाराष्ट्राच्या वन विकास महामंडळाच्या (एफडीसीएम) विक्रमी नफा आणि लाभांशाचे कौतुक करताना अधिकाधिक रोजगाराच्या संधी निर्माण

करण्यासाठी महामंडळाच्या यशाचा लाभ घेण्याचे आवाहन केले.

- FDCM अंतर्गत फर्निचर विकास महामंडळ स्थापन करण्याची घोषणाही त्यांनी केली.
- अत्याधुनिक तंत्रज्ञानाने सुसज्ज असलेल्या या नवीन उपक्रमाचे उद्दिष्ट एआयच्या मदतीने ग्राहकांच्या स्वप्नातील फर्निचर डिझाइन बनवणे हे आहे.

बद्दल:

- अयोध्येतील प्रतिष्ठित राममंदिर आणि दिल्लीतील संसदेच्या नवीन इमारतीमध्ये वापरण्यात आलेले लाकूड महाराष्ट्राच्या वन विकास महामंडळाने (FDCM) काळजीपूर्वक लागवड केलेले आणि निवडले होते.
- हे FDCM च्या गुणवत्ता आणि टिकावपणाच्या वचनबद्धतेचा दाखला आहे, ज्यामुळे या राष्ट्रीय खुणांच्या दीर्घायुष्याची खात्री पटते.

महाराष्ट्राने मेडिकल इंटरनच्या स्टायपेंडमध्ये 64 टक्क्यांनी वाढ केली आहे.

- महाराष्ट्रातील मेडिकल इंटरन्सना त्यांच्या स्टायपेंडच्या रकमेत लक्षणीय 64% वाढ मिळाली आहे.
- स्टायपेंड 11,000 रुपयांवरून 18,000 रुपये करण्यात आला आहे.
- हा लाभ राज्यभरातील अनुदानित वैद्यकीय, दंत, आयुर्वेद, युनानी आणि होमिओपॅथी महाविद्यालयांमध्ये प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांपर्यंत पोहोचतो.
- या हालचालीचा उद्देश कामाची परिस्थिती सुधारणे आणि राज्यातील आरोग्य सेवा क्षेत्रात अधिक प्रतिभावानांना आकर्षित करणे आहे.

शिवजयंती 2024

- शिवजयंती, ज्याला छत्रपती शिवाजी महाराज जयंती असेही म्हणतात, ही आदरणीय मराठा सम्राट, छत्रपती शिवाजी महाराज यांची जयंती आहे.
- दरवर्षीप्रमाणे 19 फेब्रुवारीला साजरी केली जाईल.

बद्दल:

- हा दिवस मोठ्या थाटामाटात साजरा केला जातो, विशेषतः पश्चिम भारतातील महाराष्ट्रात, शिवाजी महाराजांचे जन्मस्थान.
- त्यांच्या सन्मानार्थ भव्य मिरवणूक, सांस्कृतिक कार्यक्रम, व्याख्याने आणि प्रार्थना आयोजित केल्या जातात. अनेक शैक्षणिक संस्था निबंध लेखन स्पर्धा आणि वादविवादांचे

आयोजन करतात जेणेकरून त्याचा इतिहास आणि नेतृत्व तत्वे विद्यार्थ्यांना समजता येतील.

- शिवाजी महाराज त्यांचे शौर्य, सामरिक तेज आणि पुरोगामी शासनासाठी स्मरणात आहेत.
- त्यांनी मराठा साम्राज्याची स्थापना केली, जे त्याच्या गनिमी युद्धाची रणनीती आणि कार्यक्षम प्रशासनासाठी ओळखले जाते.

महाराष्ट्र मागासवर्ग आयोगाने मराठा सर्वेक्षण अहवाल शिंदे यांना सादर केला

- महाराष्ट्र राज्य मागासवर्ग आयोगाने मराठा समाजाच्या सामाजिक, आर्थिक आणि शैक्षणिक मागासलेपणाची रूपरेषा देणारा, सुमारे 2.5 कोटी कुटुंबांचा समावेश असलेला एक व्यापक सर्वेक्षण अहवाल सादर केला.

बद्दल:

- हा डेटा-बॅकड अहवाल मराठा समाजाला आरक्षण सुनिश्चित करण्यासाठी कायदा तयार करण्यात मदत करेल.

राज्य बातम्या

तामिळनाडूमधील वनवासी हक्क

- तामिळनाडू भारतातील इतर राज्यांच्या तुलनेत वन हक्क कायदा (FRA) लागू करण्यात मंद आहे, विशेषतः इरोड जिल्ह्यातील थंथाई पेरियार अभयारण्य अधिसूचनेत हे स्पष्ट झाले आहे.
- या अधिसूचनेने FRA अंतर्गत त्यांचे हक्क नाकारल्याबद्दल वन-निवासींमध्ये चिंता निर्माण केली.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- वन खेडी म्हणजे आदिवासी किंवा स्थानिक समुदायांची वस्ती असलेल्या वनक्षेत्रातील वस्ती.
- 1990 मध्ये, केंद्रीय पर्यावरण आणि वन मंत्रालयाने (MoEF) वन गावांचे महसुली गावांमध्ये रूपांतर करणे अनिवार्य केले, या प्रक्रियेला 2006 च्या वन हक्क कायद्याने (FRA) देखील बळकटी दिली.
- अलीकडील अभयारण्य अधिसूचना हे मान्य करते की 1882 च्या तामिळनाडू वन कायदा आणि FRA अंतर्गत प्रदान केलेले अधिकार संरक्षित केले जातील, परंतु तामिळनाडू भारतातील इतर राज्यांच्या तुलनेत FRA लागू करण्यात मंद आहे.

या प्रदेशातील वनवासींच्या हक्कांबद्दल अधिक वाचा.

आंतरराष्ट्रीय बातम्या

भारत-यूएई संबंध

- पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांचा आगामी UAE दौरा द्विपक्षीय संबंधांचे महत्त्व दर्शवितो.
- नरेंद्र मोदी 13 ते 14 फेब्रुवारी 2024 दरम्यान UAE दौऱ्यावर जाणार आहेत.
- ते अबुधाबी येथे बोचासनवासी श्री अक्षर पुरुषोत्तम स्वामीनारायण संस्थेने बांधलेल्या मंदिराचे उद्घाटन करतील.

भारत-यूएई संबंधांचा आढावा:

- भारताचे UAE सोबतचे संबंध हे त्याच्या सर्वात महत्त्वाच्या द्विपक्षीय संबंधांपैकी एक बनले आहेत, जो धोरणात्मक भागीदारीत विकसित होत आहे.
- आखाती प्रदेशात भारताच्या सहभागासाठी UAE हा महत्त्वाचा भागीदार बनला आहे.
- UAE चे अध्यक्ष शेख मोहम्मद बिन झायेद अल नाहयान आणि श्रीमान मोदी यांच्यात जवळचे संबंध आहेत.
- UAE अध्यक्षानी दान केलेल्या 27 एकर जागेवर बांधलेले BAPS मंदिर हे UAE मध्ये नुकतेच उद्घाटन होणारे दुसरे मोठे हिंदू मंदिर आहे.
- 14 फेब्रुवारी रोजी दुबई येथे होणाऱ्या वर्ल्ड गव्हर्नमेंट समिटलाही मोदी 'गेस्ट ऑफ ऑनर' म्हणून संबोधित करतील.

नियुक्ती बातम्या

अर्थव्यवस्था बातम्या

हिमाचलचा जीडीपी 7.1 टक्के एवढा वाढेल

- निसर्गाकडून गंभीर आव्हानांना तोंड देत असूनही, हिमाचल प्रदेशचा GDP 7.1% वाढण्याचा अंदाज आहे.
- जुलै 2023 मध्ये मोसमी पावसाने मोठे नुकसान करूनही राज्याच्या अर्थव्यवस्थेने लवचिकता दर्शविली आहे.
- आर्थिक वर्ष 2023-24 मध्ये, GDP वाढ मागील वर्षातील 6.9% वरून 7.1% पर्यंत वाढण्याची अपेक्षा आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- आर्थिक सर्वेक्षणाचा प्रकल्प असा आहे की राज्याचे वास्तविक सकल देशांतर्गत उत्पादन (GDP) स्थिर किंमतींवर चालू आर्थिक वर्षात मागील वर्षाच्या तुलनेत ₹9,428 कोटींनी वाढेल.
- सर्वेक्षणात हिमाचल प्रदेशची भरीव जलविद्युत क्षमता अधोरेखित करण्यात आली आहे, या राज्याकडे राष्ट्रीय क्षमतेच्या सुमारे 25% क्षमता आहे.

- राज्यातील पाच बारमाही नदी खोऱ्यांवरील बांधकामातून सुमारे 24,000 मेगावॉट जलविद्युत निर्मिती होऊ शकेल असा अंदाज आहे.
- सध्या, एकूण जलविद्युत क्षमतेपैकी 11,209 मेगावॉट क्षमतेचा वापर करण्यात आला आहे.

कराराच्या बातम्या

शिखर परिषद बातम्या

जागतिक सरकार शिखर परिषद 2024

- जागतिक सरकार शिखर परिषद (WGS) हा एक वार्षिक जागतिक कार्यक्रम आहे जो जागतिक नेत्यांना, धोरणकर्त्यांना, तज्ञांना आणि विविध क्षेत्रातील विचारवंतांना एकत्र आणतो आणि जागतिक समस्यांवर चर्चा करण्यासाठी आणि हाताळण्यासाठी करतो.
- UAE चे उपराष्ट्रपती आणि पंतप्रधान यांच्या नेतृत्वाखाली 2013 मध्ये स्थापन झालेली, शिखर परिषद दरवर्षी दुबई, UAE येथे होते.
- आपल्या विविध उपक्रमांद्वारे, शिखर परिषद सरकारच्या पुढच्या पिढीचा अजेंडा शोधते, सार्वत्रिक आव्हानांना तोंड देण्यासाठी नाविन्य आणि तंत्रज्ञानाच्या वापरावर भर देते.
- सुरुवातीपासूनच, शिखर परिषदेचे उद्दिष्ट भविष्यातील सरकारांना आकार देणे आणि मानवतेसाठी एक चांगले भविष्य निर्माण करणे आहे.

2024 मध्ये, वर्ल्ड गव्हर्नमेंट समिट "शेपिंग फ्युचर गव्हर्नमेंट" या थीमवर लक्ष केंद्रित करेल आणि सहा मुख्य थीम्सचा अभ्यास करेल:

- सरकारी प्रवेग आणि परिवर्तन
- आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स आणि द नेक्स्ट फ्रंटियर्स
- विकास आणि भविष्यातील अर्थव्यवस्थांची पुनर्कल्पना
- भविष्यातील समाज आणि शिक्षण
- स्थिरता आणि नवीन जागतिक शिफ्ट्स
- शहरीकरण आणि जागतिक आरोग्य प्राधान्यक्रम

सीएमएस सीओपी14

- वन्य प्राण्यांच्या स्थलांतरित प्रजातींच्या संवर्धनावरील पक्षांच्या परिषदेची 14वी बैठक (CMS COP14) खाली नमूद केल्याप्रमाणे होणार आहे:
- तारखा: फेब्रुवारी 12 ते 17, 2024
- स्थान: समरकंद, उझबेकिस्तान

थीम आणि महत्त्व

- थीम: "निसर्गाला सीमा माहित नाही"

- महत्त्व:** स्थलांतरित प्रजातींचे संरक्षण करण्यासाठी आंतरराष्ट्रीय सहकार्याची गरज अधोरेखित करणे, त्यांचे अस्तित्व राजकीय सीमांच्या पलीकडे असलेल्या प्रयत्नांवर अवलंबून असते यावर जोर देण्यात येतो.

जागतिक महत्त्व:

- 2022 मध्ये कुनमिंग-मॉन्ट्रियल ग्लोबल जैवविविधता फ्रेमवर्क (जैवविविधता योजना) स्वीकारल्यापासून सर्वात लक्षणीय जागतिक जैवविविधता संमेलनांपैकी एक.

लक्ष केंद्रित करण्याची क्षेत्रे:

- निवासस्थान संवर्धन आणि जीर्णोद्धार
- अतिशोषण, अधिवास नष्ट होणे आणि विखंडन, प्रदूषण आणि हवामान बदल यासारख्या धोक्यांना संबोधित करणे

उपक्रम:

- GBF च्या अंमलबजावणीसाठी समर्थन.
- जागतिक स्थलांतरित प्रजाती आणि मार्गदर्शक तत्त्वे या प्रमुख नवीन अहवालाचा शुभारंभ.

तुम्हाला माहित आहे का?

- स्थलांतरित प्रजातींच्या संरक्षणावरील अधिवेशनाला बॉन कन्व्हेंशन असेही म्हणतात.
- 23 जून 1979 रोजी बॉन, जर्मनी येथे त्यावर स्वाक्षरी करण्यात आली.
- हे स्थलांतरित प्राणी आणि त्यांच्या निवासस्थानांचे संरक्षण आणि टिकाऊ वापर करण्यासाठी संयुक्त राष्ट्र पर्यावरण कार्यक्रम अंतर्गत पर्यावरण संधि आहे.

योजना आणि समित्यांशी संबंधित बातम्या

प्रधान मंत्री SVANidhi : अलीकडील अभ्यासाचे निष्कर्ष

- PM-SVANidhi ने रस्त्यावरील विक्रेत्यांचे वार्षिक उत्पन्न 23,000 रुपयांनी वाढवले.
- केंद्रीय गृहनिर्माण आणि शहरी व्यवहार मंत्रालयाने अभ्यास सुरू केला होता.

बद्दल:

- केंद्रीय क्षेत्र योजना
- कोविड-19 महामारीमुळे प्रभावित रस्त्यावरील विक्रेत्यांना परवडणारे भांडवली कर्ज देते.
- मार्च 2022 पर्यंत अंमलबजावणी.
- विक्रेत्यांसाठी 10,000 रु. पर्यंतचे प्रारंभिक भांडवल.
- कर्जाची लवकर किंवा वेळेवर परतफेड करण्यासाठी 7% व्याज अनुदान.

- डिजिटल पेमेंटसाठी मासिक कॅश-बँक इन्सेन्टिव्ह 50 रु. ते 100 रु.
- पहिल्या कर्जाची वेळेवर परतफेड केल्यावर उच्च कर्ज पात्रता.
- संपार्श्विक सुरक्षिततेची आवश्यकता नाही.

निवडणूक रोखे योजना

- अलीकडेच, सुप्रीम कोर्टाने SBI ला हे रोखे देणे तात्काळ थांबवण्याचे निर्देश दिले.
- इलेक्टोरल बॉन्ड्स (EBs) हे व्याजमुक्त वाहक बॉन्ड्स किंवा मनी इन्स्ट्रुमेंट्स आहेत जे भारतातील कंपन्या आणि व्यक्तींना स्टेट बँक ऑफ इंडियाच्या (SBI) अधिकृत शाखांमधून खरेदीसाठी उपलब्ध आहेत.

बद्दल:

- EB रु. 1,000, रु. 10,000, रु. 1 लाख, रु. 10 लाख, आणि रु. 1 कोटी रुपयांच्या बँकनोट्स प्रमाणेच खरेदी करता येतात आणि ते व्याज न घेता मागणीनुसार वाहकाला देय असतात.
- ते KYC-अनुपालक खात्याद्वारे खरेदी केले जातात आणि राजकीय पक्षांना देणगी देण्यासाठी वापरले जाऊ शकतात.
- देणगी देण्यासाठी EB चे आयुष्य 15 दिवसांचे असते.
- बॉण्डवर देणगीदाराचे नाव आणि माहिती नमूद केलेली नसते, ज्यामुळे ते निनावी होतात.
- एखादी व्यक्ती किंवा कंपनी किती EB खरेदी करू शकते यावर मर्यादा नाही.
- ईबीद्वारे केलेल्या देणग्या आयकर कायद्याच्या कलम 80 GG आणि कलम 80 GGB अंतर्गत कर-सवलत आहेत.
- लोकप्रतिनिधी कायदा, 1951 च्या कलम 29A अंतर्गत नोंदणीकृत आणि गेल्या सार्वत्रिक निवडणुकीत 1% पेक्षा कमी मते न मिळविलेले राजकीय पक्षच EB प्राप्त करण्यास पात्र आहेत.
- राजकीय पक्षांनी विशिष्ट कालावधीत रोखे एका नियुक्त बँक खात्याद्वारे रोखून घेणे आवश्यक आहे आणि निवडणूक आयोगाकडे रक्कम उघड करणे आवश्यक आहे.

संरक्षण बातम्या

DAC ने टॉपॅडो, रिफ्युलर एअरक्राफ्ट आणि अधिकसाठी ₹84,560 कोटींचे सौदे मंजूर केले

- DAC (संरक्षण अधिग्रहण परिषद) ने ₹84,560 कोटी किमतीच्या टॉपॅडो आणि रिफ्युलर विमानांसह नवीन सौद्यांना मंजूरी दिली आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- या सौद्यांचा उद्देश पाणबुड्यांची आक्रमण क्षमता वाढवणे, टोही सुधारणे आणि सागरी क्षमता मजबूत करणे हा आहे.
- या मंजूरीमध्ये नौदलाच्या पाणबुड्यांसाठी जड वजनाच्या टॉपॅडोची खरेदी, हवाई दलासाठी फ्लाइट रिफ्युलर एअरक्राफ्ट आणि टँकविरोधी माईन्स, रडार आणि सॉफ्टवेअर-परिभाषित रेडिओसारख्या इतर उपकरणांचा समावेश आहे.
- संरक्षण खरेदी पद्धती (DAP) 2020 मध्ये सुधारणा मंजूर केल्या गेल्या. या सुधारणांचे लक्ष्य बेंचमार्किंग, खर्चाचा आकलन, देयक वेळापत्रक आणि खरेदी प्रमाण यासारख्या बाबींकडे आहे.

विज्ञान आणि तंत्रज्ञान बातम्या

हाय अल्टिट्यूड स्यूडो सॅटेलाइट (HAPS)

- अलीकडेच, बंगळुरूमधील नॅशनल एरोस्पेस लॅबोरेटरीज (NAL) द्वारे प्रगत मानवरहित हवाई वाहन (UAV) च्या एका नमुन्याची यशस्वीपणे चाचणी घेण्यात आली, जी एक महत्त्वपूर्ण तांत्रिक प्रगती दर्शविते.

बद्दल:

- व्याख्या: सौरऊर्जेवर चालणारे मानवरहित हवाई वाहन (UAV) स्ट्रॅटोस्फियरमध्ये (जमिनीपासून 20 किमी वर) रॉकेट प्रक्षेपणाची आवश्यकता नसताना कार्यरत आहे.
- डिझाईन: फुल-स्केल आवृत्तीमध्ये 30-मीटर पंखांचा विस्तार आहे, त्याचे वजन 150 किलो आहे, ते ताशी 80-100 किमी वेगाने चालते आणि 15 किलो पेलोड्स घेऊन 17-20 किमी उंचीवर 90 दिवस हवेत राहू शकते.

HAPS चे फायदे

- किफायतशीर: उपग्रहांच्या तुलनेत इमारत, प्रक्षेपण आणि कार्यामध्ये कमी खर्च.
- मॅन्युव्हेरिबिलिटी: पूर्वनिश्चित मार्गांसह उपग्रहांप्रमाणे भिन्न ठिकाणी सहजपणे हलविले जाऊ शकते.
- व्याप्ती: मोठे क्षेत्र (सुमारे 500 किमी व्यासाचे) कव्हर करू शकते आणि एकाधिक ग्राउंड स्टेशनला जोडू शकते.

- वेग आणि विलंब: जमिनीच्या जवळ असणे जास्त ट्रान्समिशन वेग आणि कमी विलंबासाठी अनुमती देते.
- नूतनीकरण आणि पुनर्युक्तीकरण: पेलोड वेळोवेळी पुन्हा प्रस्थापित केले जाऊ शकतात.

स्वयंप्रतिकार रोगांमध्ये एक्स क्रोमोसोमची भूमिका

- ऑक्सफर्ड विद्यापीठाच्या 2023 च्या अभ्यासात असे म्हटले आहे की त्यांनी अभ्यास केलेल्या लोकसंख्येपैकी सुमारे 10% लोकांना स्वयंप्रतिकार रोग होते ज्यात 13% महिला आणि 7% पुरुष होते.

महत्त्वाचे मुद्दे:

स्वयंप्रतिकार रोग म्हणजे काय?

- जेव्हा शरीराची रोगप्रतिकारक शक्ती चुकून निरोगी पेशी, ऊती आणि अवयवांवर हल्ला करते तेव्हा स्वयंप्रतिकार रोग होतो.
- हा शरीराच्या कोणत्याही भागावर परिणाम करू शकतो, शारीरिक कार्य कमकुवत करतो आणि जीवघेणा असू शकतो.
- यासाठी कोणताही इलाज नाही, परंतु उपचार लक्षणे व्यवस्थापित करण्यात मदत करू शकतात आणि बहुतेक प्रकरणे प्राणघातक नसतात.

महिलांची संवेदनशीलता

- पुरुषांपेक्षा स्त्रिया स्वयंप्रतिकार रोगांना अधिक संवेदनशील असतात.
- पर्यावरणीय घटक, आनुवंशिकता, हार्मोनल असंतुलन आणि जीवनशैलीच्या सवयी यासारखे घटक भूमिका बजावतात.
- शास्त्रज्ञांना पूर्वी वाटले की ते सेक्स हार्मोन्स किंवा एक्स गुणसूत्राच्या सदोष नियमनशी संबंधित असू शकते.
- स्त्रियांच्या अर्ध्या एक्स गुणसूत्रांमध्ये आढळणारे आण्विक आवरण हे या अतिसंवेदनशीलतेचे कारण असू शकते.

डिजिटल ट्रिन: संगम

- डिपार्टमेंट ऑफ टेलिकम्युनिकेशन्स (DoT) ने 'संगम: डिजिटल ट्रिन' उपक्रम सुरू केला आहे, ज्याचा उद्देश नाविन्यपूर्ण पायाभूत सुविधा नियोजन आणि डिझाइनसाठी डिजिटल ट्रिन तंत्रज्ञानाचा वापर करणे आहे.

उद्दिष्ट:

- 'संगम: डिजिटल ट्रिन' उपक्रमाचा उद्देश डिजिटल ट्रिन तंत्रज्ञानाचा फायदा घेऊन भौतिक मालमत्तेची आभासी प्रतिकृती तयार करणे, रिअल-टाइम

मॉनिटरिंग, सिम्युलेशन आणि विश्लेषण करणे हे आहे.

टप्पे:

- यात दोन टप्पे आहेत: सर्जनशील शोध आणि क्षितिजाच्या स्पष्टतेसाठी एक एक्सप्लोरेटरी टप्पा, त्यानंतर भविष्यातील स्केलेबिलिटी आणि प्रतिकृतीसाठी विशिष्ट वापर प्रकरणांवर लक्ष केंद्रित करणारा व्यावहारिक प्रात्यक्षिक टप्पा.

तांत्रिक एकीकरण:

- पायाभूत सुविधांच्या नियोजनात सहकार्य आणि नावीन्य वाढवण्यासाठी हा उपक्रम 5G, IoT, AI, AR/VR, AI-नेटव्ह 6G आणि पुढच्या पिढीतील संगणकीय तंत्रज्ञानासारख्या प्रगत तंत्रज्ञानांना एकत्रित करतो.

डिजिटल ट्रिन तंत्रज्ञान

व्याख्या: डिजिटल ट्रिन्स हे तपशीलवार आणि डायनॅमिक व्हर्च्युअल मॉडेल आहेत जे रिअल-टाईममध्ये वास्तविक-जगातील मालमत्तेचे वर्तन आणि कार्यप्रदर्शन प्रतिकृती बनवतात. **घटक:** त्यामध्ये भौतिक मालमत्ता, आभासी मॉडेल, डेटा संकलनासाठी सेन्सर/IoT उपकरणे आणि अंतर्दृष्टी आणि निर्णय घेण्यासाठी डेटा विश्लेषण/मशीन लर्निंग यांचा समावेश होतो.

फायदे: डिजिटल ट्रिन्स संस्थांना ऑपरेशन्स ऑप्टिमाइझ करण्यास, देखभाल गरजांचा अंदाज लावण्यासाठी आणि रिअल-टाइम डेटाचे विश्लेषण करून आणि विविध डेटा स्रोत एकत्रित करून नाविन्य आणण्यास सक्षम करतात.

विविध बातम्या

दयानंद सरस्वती

- स्वामी दयानंद सरस्वती यांच्या 200 व्या जयंतीनिमित्त आयोजित कार्यक्रमात पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी व्हिडिओद्वारे संदेश दिला.
- हा कार्यक्रम स्वामी दयानंद यांच्या जन्मस्थानी टंकारा, मोरबी, गुजरात येथे झाला.

बद्दल:

- दयानंद सरस्वती, एक भारतीय तत्वज्ञानी आणि समाजसुधारक यांनी हिंदू धर्म सुधारण्याच्या उद्देशाने आर्य समाजाची स्थापना केली.
- "सत्यार्थ प्रकाश" हे त्यांचे प्रभावी कार्य वैदिक तत्त्वज्ञान आणि मानवी जबाबदाऱ्या स्पष्ट करते.
- 1876 मध्ये, त्यांनी "भारतीयांसाठी भारत" ची वकिली केली, जो लोकमान्य टिळकांनी चॅम्पियन केलेल्या स्वराज चळवळीचा अग्रदूत होता.
- त्यांनी मूर्तिपूजा आणि कर्मकांड प्रथांना तीव्र विरोध केला, वैदिक तत्त्वांचे पुनरुज्जीवन करण्याचा प्रयत्न केला.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- एस. राधाकृष्णन आणि श्री अरबिंदो यांसारख्या प्रख्यात व्यक्तींनी आधुनिक भारताला आकार देणारी प्रमुख व्यक्ती म्हणून त्यांचे कौतुक केले.
- दयानंद सरस्वती यांनी जातिव्यवस्था, सती प्रथा, बालविवाह आणि मूर्तीपूजा यांसारख्या सामाजिक अन्यायांविरुद्ध मोहीम चालवली आणि त्यांच्या शिकवणींना वेदांच्या तत्त्वांशी संरेखित केले.
- समाजासाठी अत्यावश्यक ज्ञान आणि अध्यात्मिक सत्यांचे भांडार म्हणून वेदांचे महत्त्व सांगून त्यांनी "वेदांकडे परत जा" ही घोषणा दिली.
- स्वामी दयानंद सरस्वती यांच्या तपस्वी जीवनशैलीने वेदांबद्दलचा त्यांचा अगाध आदर आणि त्यांच्या शिकवणींबद्दलची त्यांची वचनबद्धता अधोरेखित केली.

ब्रुमेशन

- **मगर आणि इतर सरपटणारे प्राणी** थंडीच्या महिन्यांत सुप्त दिसू शकतात, ज्यामुळे ते जिवंत आहेत की मृत याबद्दल संभ्रम निर्माण होतो.
- या अवस्थेला ब्रुमेशन म्हणतात, सस्तन प्राण्यांमध्ये हायबरनेशन प्रमाणेच, ज्यामुळे सरपटणाऱ्या प्राण्यांना ऊर्जा वाचवता येते आणि कठोर पर्यावरणीय परिस्थिती सहन करता येते.

ब्रुमेशनची वैशिष्ट्ये

- सुप्तावस्था: सरपटणारे प्राणी सुप्तावस्थेत किंवा मंद क्रियाकलाप अनुभवतात.
- पर्यावरणीय ट्रिगर: थंड तापमान आणि मर्यादित अन्न उपलब्धतेमुळे ब्रुमेशन प्रवृत्त होते.
- चयापचयातील मंदी: सरपटणाऱ्या प्राण्यांचे चयापचय लक्षणीयरीत्या कमी होते, ज्यामुळे ते आठवडे किंवा महिनेही अन्नाशिवाय जगू शकतात.

ब्रुमेशन दरम्यान वर्तन

- निवारा शोधणे: सरपटणारे प्राणी भूगर्भातील बुरुज, खडकाच्या खड्ड्यांत किंवा स्थिर तापमान असलेल्या इतर आश्रयस्थानांकडे माघार घेतात.
- घटलेली क्रियाकलाप: ऊर्जा वाचवण्यासाठी क्रियाकलाप पातळी कमी होते.
- संसाधन संवर्धन: सरपटणारे प्राणी या कालावधीत संसाधनांची आवश्यकता कमी करतात.

संपूर्ण प्रजातींची उदाहरणे

- पेट्टी कासवे आणि पेंट केलेले कासवे: ही कासवे तलावाच्या किंवा तलावांच्या तळाशी चिखलात बुडतात.
- साप: भूमिगत गुहा किंवा गुहांमध्ये आश्रय घेतात.
- सरडे: खडकाखाली किंवा वनस्पतींमध्ये लपतात.

ब्रुमेशनचे महत्त्व

- जगणे: सरपटणाऱ्या प्राण्यांना थंड हवामान आणि आव्हानात्मक पर्यावरणीय परिस्थिती सहन करणे महत्त्वाचे आहे.
- पुनरुत्पादन: त्यांना आहार आणि पुनरुत्पादनासाठी अधिक अनुकूल परिस्थितीत पुन्हा येण्याची परवानगी देते.

ग्लोबल वार्मिंगचे नमुने समजून घेणे

- ग्लोबल वॉर्मिंगचा प्रभाव केवळ त्याच्या एकूण स्तरांवरच नव्हे तर त्याच्या नमुन्यांवरही होतो.
- स्थानिक परिस्थिती ग्लोबल वार्मिंगच्या प्रभावांना मध्यम किंवा वाढवू शकते.

एल निनोची भूमिका

- एल निनोच्या घटना जागतिक तापमानवाढीच्या नमुन्यांवर परिणाम करतात, मान्सूनसारख्या घटनांवर परिणाम करतात.
- एल निनोचे स्थान आणि तीव्रता त्याच्या जागतिक परिणामांवर परिणाम करते.

अचूक अंदाजाची गरज

- आधीच उतरलेल्या हवामान बदलाच्या परिणामांचे व्यवस्थापन करण्यासाठी तापमानवाढीच्या नमुन्यांबाबत अचूक अंदाज लावण्याची गरज जास्त महत्त्व देणे शक्य नाही.
- आपल्याला केवळ घटना-ते-इव्हेंटच्या आधारावरच नव्हे तर बदलत्या ऋतूशी जुळवून घेण्यासाठी आणि ते जीवन, उपजीविका आणि अर्थव्यवस्था यांना होणारी अपरिहार्य हानी यांच्याशी जुळवून घेण्यासाठी देखील अशा अंदाजांची आवश्यकता आहे.

2023 चे मूल्यांकन

- 2023 मध्ये तापमानवाढीचे अनेक विक्रम मोडले गेले, त्यात वणवा, चक्रीवादळ, दुष्काळ आणि पूर यासारख्या हवामान आपत्तींसह.
- 1.5 अंश सेल्सिअस तापमानवाढीचा उंबरठा ओलांडला आहे की नाही यावर सार्वजनिक लक्ष केंद्रित केले जाते.

स्वाती पोर्टल: STEM मध्ये महिलांचे सक्षमीकरण

- भारत सरकारच्या प्रमुख वैज्ञानिक सल्लागारांनी "महिलांसाठी विज्ञान-एक तंत्रज्ञान आणि नवोपक्रम (SWATI)" पोर्टल लाँच केले.

स्वाती पोर्टल बद्दल:

- **उद्देश:** STEM क्षेत्रातील भारतीय महिला आणि मुलींच्या योगदानाचे प्रतिनिधित्व आणि प्रदर्शन.
- **डेटाबेस:** लैंगिक भेदभाव या सारखी आव्हाने संबोधित करण्यासाठी सरकारला मदत करणारा व्यापक डेटाबेस.

- **परस्परसंवादी वैशिष्ट्ये:** डेटाबेसमध्ये प्रवेश आणि योगदान सुलभ करण्यासाठी परस्परसंवादी म्हणून डिझाइन केलेले.
- **विकास:** नवी दिल्लीतील नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ प्लांट जीनोम रिसर्च (NIPGR) द्वारे विकसित आणि देखरेख करण्यात येणार आहे.

उद्दिष्टे:

- **घातांकीय पदमापन:** प्रत्येक भारतीय स्त्रीला करिअरच्या सर्व टप्प्यांवर आणि विषयांमध्ये विज्ञानात समाविष्ट करणे.
- **संशोधन समर्थन:** समानता, विविधता आणि सर्वसमावेशकता यावर दीर्घकालीन संशोधनास समर्थन देण्यासाठी सर्वसमावेशक डेटाबेसचे संकलन.
- **सक्रिय शोध इंजिन:** महिला शास्त्रज्ञ, त्यांची संलग्नता, स्वारस्य असलेले क्षेत्र आणि यशाबद्दल माहिती मिळवणे सोपे आहे.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- भारतात राष्ट्रीय महिला दिन दरवर्षी 13 फेब्रुवारी रोजी साजरा केला जातो.
- हा दिवस प्रख्यात स्वातंत्र्यसैनिक आणि कवयित्री सरोजिनी नायडू यांची जयंती आहे, ज्यांना "भारताची कोकिळा" म्हणूनही ओळखले जाते.

संगीत नाटक अकादमी

- **संगीत नाटक अकादमीचे दक्षिण भारत केंद्र हैदराबादमध्ये असेल.**
- **संगीत नाटक अकादमी (SNA): 31 मे 1952 रोजी स्थापन झालेली राष्ट्रीय संस्था.**
- **उद्दिष्ट:** संगीत, नृत्य आणि नाटकात भारताच्या समृद्ध सांस्कृतिक वारशाचे जतन आणि प्रचार करणे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- कला सादर करण्यासाठी सर्वोच्च संस्था, सरकारे आणि कला अकादमी यांच्याशी सहयोग.
- मणिपूर डान्स अकादमी, कथक केंद्र यांसारख्या संस्थांची स्थापना केली.

पुरस्कार आणि मान्यता

- संगीत नाटक अकादमी पुरस्कार: कलाकार आणि अभ्यासकांसाठी सर्वोच्च मान्यता.
- SNA फेलोशिप (रत्न सदस्य): प्रतिष्ठित व्यक्तींसाठी.
- उस्ताद बिस्मिल्ला खान युवा पुरस्कार: तरुण कलाकारांसाठी.
- टागोर रत्न आणि टागोर पुरस्कार: रवींद्रनाथ टागोरांचा सन्मान.
- कला दीक्षा उपक्रम: सतत गुरु शिष्य परंपरा.

झड्स

- झड्स ही मंगोलियासाठी विशिष्ट प्रकारची आपत्ती आहे.
- **अतिशीत तापमान, प्रचंड बर्फवृष्टी आणि गोठलेली जमीन हे अत्यंत हिवाळ्याचे वैशिष्ट्य आहे, ज्यामुळे प्राण्यांना कुरणापर्यंत पोहोचणे कठीण होते.**

झड्सची कारणे

- झड्स नेहमी **कोरड्या उन्हाळ्याच्या** आधी येतात त्यामुळे कमीत कमी चान्यामुळे जनावारांकडे **हिवाळ्यात टिकण्यासाठी जास्त चरबी उरत नाही.**
- **UN इकॉनॉमिक अँड सोशल कमिशन फॉर आशिया अँड द पॅसिफिक (ESCAP)** 2015 पासून झड्सची वाढती वारंवारता आणि तीव्रतेचे श्रेय हवामान बदल आणि खराब पर्यावरणीय प्रशासनाला दिले आहे.

झ्युअल "व्हाइट" आणि "आयर्न" झड

- या हिवाळ्यात, मंगोलिया दुहेरी झड अनुभवत आहे, दोन टप्प्यांद्वारे वैशिष्ट्यीकृत:
- **व्हाइट झडमध्ये** खोल बर्फाचे आवरण आहे, जे प्राण्यांना गवतापर्यंत जाण्यापासून प्रतिबंधित करते.
- **आयर्न झड** आधी कमी वितळते आणि त्यानंतर कडक गोठवते आणि कुरणांना बर्फात बंद करते.

झड्सचा प्रभाव

- झड्स माती गोठवतात, ज्यामुळे प्राण्यांना कुरणात प्रवेश करणे अशक्य होते.
- पशुधन पुरेशा अन्न स्रोताशिवाय उरले आहे, त्यांना जगण्यासाठी अपारंपरिक अन्न, जसे की झाडाची साल, यांचा अवलंब करावा लागतो.

हस्तसल मिनार: पश्चिम दिल्लीतील एक विसरलेले रत्न

- मिनी कुतुब मिनार, एक दर्जेदार संरक्षित वारसा वास्तू, हस्तसलमधील शाहजहानच्या उपस्थितीचे स्मरण म्हणून काम करते आणि त्याचे ऐतिहासिक महत्त्व टिकवून ठेवण्यासाठी संरक्षणाची नितांत गरज आहे.

इतिहास

- **1650 मध्ये मुघल सम्राट शाहजहानने** हस्तसल येथील शिकार स्थळाजवळ बांधले.
- मूळतः शाहजहानच्या मनोरंजनासाठी घुमटाकार छत्री मंडप असलेला 5 मजली मनोरा.
- पौराणिक कथा सांगतात की मनोन्या पासून शाही शिकारी स्थळापर्यंत एक बोगदा अस्तित्वात होता.
- वरचे दोन मजले आणि घुमटाकार मंडप 18व्या शतकात कोसळला.
- बेबंद आणि विसरलेले, सध्या शहरीकरणाने वेढलेले.

वास्तुकला

- लाखोरी विटा आणि लाल वाळूच्या दगडाने बांधलेल्या दिल्लीतील कुतुबमिनारसारखे दिसते.
- मुळात अरुंद व्यासाचे पाच मजले होते ज्यावर अरुंद जिऱ्याने प्रवेश करता येतो.
- कुतुबमिनार सारख्या ओव्हरहॅंगिंग इव्ह (छज्जा) सह अष्टकोनी कडांनी वेढलेला प्रत्येक मजला.

धोके

- अनेक दशकांपासून दुर्लक्षित आणि संवर्धनाच्या अभावामुळे धोक्यात आले आहे.
- नैसर्गिक घटकांचा धोका आणि हस्तसालमधील नवीन बांधकामांचे अतिक्रमण
- अस्ताव्यस्तपणे बांधलेली घरे आणि इमारतींनी पूर्णपणे वेढलेले, खालच्या प्लॅटफॉर्मवर नवीन बांधकामे अतिक्रमण करत आहेत.

Maharashtra ka mahapack

**Live classes, Test series
Recorded videos, E-books**

MPSC (राज्यसेवा) MPSC (संयुक्त) महाराष्ट्र पोलीस
तलाठी, वनरक्षक, कृषी विभाग महानगर पालिका नगर
परिषद, जिल्हा परिषद, SSC & ALL OTHER STATE
EXAM